

**PROFESSOR ELVI ULST (23.04.1934 – 31.12.2017)
IN MEMORIAM**

Elvi Ulst (kuni 1975. aastani Pajupuu) sündis Ravila vallas Harjumaal keskmiktaluipoja perekonnas neljanda lapsena. Peagi sai pere elukohaks aga Valkla Kuusalu vallas. Elvi koolitee algas 1942. aastal Kuusalu mitmetäielikus keskkoolis. Aastatel 1949–1952 jätkusid õpingud Tallinnas Rahanduse ja Krediidis Tehnikumis. Seejärel viis tee Leningradi. Ta lõpetas Leningradi Finants-Majandusinstituudi pedagoogikateaduskonna 1956. aastal rahanduse erialal tehnikumi õppejõu kvalifikatsiooniga. Seejärel suunati ta tööle Tartu Riikliku Ülikooli kaubandus-ökonoomika kateedrisse vanemlaborandiks. Juba esimesel atesteerimisel soovitas Raimund Hagelberg leida Elvi Ulstile rohkem erialaseid ülesandeid.

Peagi toimub üleminek rahanduse ja krediidis kateedrisse ning 1960. aastal ka assistendi ametikohale. Algas aktiivne õppejõu töö, sh juhendaja ja õppevahendite autorina. Lisaks rahandusainetele õpetas ta arvutustehnika kursust. Edukalt läksid ka kandidaadimiinimumi eksamid. Uurimisteemaks sai „Üldhariduslike koolide kulude analüüs ja planeerimine“, mille kohta ta avaldas artikleid ajakirjas „Nõukogude kool“. Elvi Ulstist sai kaugõppe aspirant 1963. aastal ja majanduskandidaat ennetähtaegselt 1966. aastal (Tartus). Praktiline kogemus lisandus tööst Tartu linna rahvasaadikute nõukogus ja selle eelarvekomisjonis.

Elvi Ulsti karjäär jätkus 1966–1967 vanemõpetajana. 1967–1968 sai ta 10 kuud stažeerida Ungaris sealses majandusülikoolis. Tollal loomuliku eeldusena sai Ulstist 1967. aastal NLKP liige. 1968.a. valiti ta dotsendiks (täpsemalt kohusetäitjaks) ning kaks aastat hiljem kinnitati talle dotsendi kutse. Edukalt läbis ta ka kõik kordusvalimised. Tema õppekoormus oli 1970-ndatel 600-800 ja 1980-ndatel ca 1000 tundi aastas. Rekordiline oli 1986/1987 õppeaasta 1199 tunniga. Lisaks tavapärasele õppevahenditele tegi Elvi Ulst uudseid diapositiive ja diafilme. Toona kuulus õppejõudude kohustuste hulka ka regulaarne stažeerimine, mis dotsent Ulsti puhul tähendas tööd rahandusministeeriumis, aga ka Tartu linna rahandusosakonnas. Lisaks juhtis ta alates 1967. aastast lepinguliselt uurimistöid. Käima pidi ka marksismi-leninismi õhtuülikoolis. Oma esimeseks juubeliks 1984. aastal sai Elvi Ulst aukirja nii rahandus- kui ka haridusministeeriumi poolt.

1986. aastal valmis dotsent Ulsti doktoriväitekirja teemal „Rahandus- ja krediidimehhanismi roll rajoonitasandi juhtimises (Eesti NSV näitel)“. Kaitsmine sai teoks 1989. aastal Leningradi Finants-Majandusinstituudis. Järgmise aasta märtsis valis TÜ nõukogu ta hääletage 42/2 rahanduse ja krediidis kateedri professoriks. Paraku tuli 1992.

aastal ärrirahanduse ja investeringute korralise professori valimistel alla jääda Vambola Raudsepale.

Elvi Ulst jätkas tööd erakorralise professorina, 1993. aastast majanduspoliitika ja riigimajanduse instituudi riigirahanduse lektoraadis. 1996.a. pärast prof. Heiki Müüri lahkumist kinnitati prof. Ulst riigimajanduse õppetooli hoidjaks. Peale pensionile siirdumist 1998. aastal oli professor Ulstil oluline roll õppeülesande täitjana nii majandusteaduskonnas kui ka TÜ Pärnu Kollidžis. Lisaks jätkas ta 2005. aastani erakorralise vanemteadurina lepingulist uurimistööd Maailmapanga Eesti Missiooni ja Tartu linnavalitsuse tellimisel. Sel perioodil tegi ta aktiivset koostööd soome ja rootsi teadlastega Tampere ja Umea ülikoolidest.

Elvi Ulsti teadustöö oli seotud põhiliselt majandusanalüüsi ja rahanduse, hiljem riigirahanduse ja kohaliku omavalitsuse probleemide uurimisega. Tema poolt kirjutatud olulisemad raamatud on: Käibevahendite kasutamise analüüs (1965), Teenindusettevõtete majandusliku tegevuse analüüsi metoodika (1969) ning koostöös kaasautoritega Rahandussuhted kaasajal (1975), Kapitalistlike riikide rahandus (1989), Rahandus eile, täna, homme (1990), Avalik sektor Eestis (1997), Eesti kohalike omavalitsuste rahastamise probleemid Euroopa Liiduga ühinemisel (2003), Eesti arengu jätkusuutlikkuse regionaalsed probleemid (2005). Samuti on tema koostatud paljudele tuntud kõrgkooliõpikud Riigirahandus 1 (1996) ja Riigirahandus 2 (1996, koos Margus Hansoniga) ning Avaliku sektori ökonomika (1998, 2tr 2003). Mitu tema uurimisprojekti said Eesti Teadusfondi toetust.

Elvi Ulst avaldas aktiivselt majanduspoliitika alaseid artikleid ajakirjanduses ning oli tegev IME rahandusosa väljatöötamises, kuulus 1990. aasta haldusreformi ekspertkomisjon. Olulisematest rakenduslikest projektidest viis ta läbi Maailmapanga poolt finantseeritud uurimust Eesti kohalike omavalitsuste tulubaasi kohta. Professor Ulst panustas ka mitmete Eesti Vabariigi seaduste loomisse.

Siinkohal meenutab Sulev Mäeltsemees: *Ülemnõukogu Presiidiumi 7. märtsi 1990. aasta otsusega moodustati Haldusreformi küsimuste ekspertkomisjon, kuhu kinnitati veerandsada teadlast ja kvalifitseeritud spetsialisti-praktikut. Teiste hulgas oli ekspertkomisjoni liige Elvi Ulst, kellel lasus väga raske ülesanne – hinnata endiste külanõukogude haldussuutlikkust saavutada vallale ja teistele haldusüksustele vajalik eelarveline iseseisvus. Endistel külanõukogudel oli eelarve kahe-kolme inimese palgaks ja natuke ka kontoriruumidesse pesupulbri ja seebi ostmiseks. Vald pidi aga hakkama täitma mahukaid sotsiaalmajanduslikke ülesandeid, mida nõukogude võimu ajal täitsid majandid (kolhoosid, sovhoosid), tööstus- või ehitusettevõtted (nt kolhooside ehituskontorid – KEKid). Elvi Ulst oli haldusreformi ekspertkomisjonis see spetsialist, kes esmalt nõustas kohaliku omavalitsuse taastamisele püüdevaid külanõukogusid jt haldusüksuseid ning seejärel hindas ka neis üksustes töötavate ametnike oskusi koostada mahukat eelarvet.*

Prof. Ulst oli 1988–1991 TÜ teadusökonomika labori teaduslik juhendaja ning huvitatud teaduspoliitikast (sh ettevõtluslepingutest, rahastamisest ja teadlase karjäärist). Tema mõtted leidsid koha Akadeemias 1991. aastal artiklis "Kas

akadeemiline välistab merkantiilse?" Tema poolt enam kui kaks aastakümnet tagasi essee „Eesti rahvuslik eliit, omand ja võim“ kirjutatud laused mõjuvad tänagi kaasaegselt (Akadeemia 1996: 237): *Avalikus sektoris kehvalt tasustatavasse töösse klammerdumise negatiivseks kaasnähtuseks võib olla illusioon, et niisugused avaliku sektori osad nagu haridus ja kõrgharidus funktsioneerivad normaalselt, samal ajal kui tegelikult töötatakse reservide ammendumise piiril. Näiteks puudub noortel igasugune motivatsioon teadusliku kraadi taotlemiseks. Teadust ja haridust tuleb riiklikult paremini rahastada, sest neil tegevustel on väga tugev positiivne kaasmõju, mis ületab tehtud kulutusi suuresti.*

Kolleegeidele on jäänud Elvi meelde humoorika, bridži- ja reisihuvilise daami ning oma kahe eduka poja lastele pühendunud vanaemana. Lõpetuseks sobivadki kolleeg Aino Siimoni mälestused:

Õppisin Elvit tõeliselt tundma alles tema viimasel kümnel-viieteistkümnel aastal, kuigi töötasime ühes teaduskonnas pikka aega. Elvi oli minust lihtsalt oma karjääriredelil mitu sammu eespool hoopis teisel erialal. Sellest ajast meenub vaid paar olulist seika, mis iseloomustavad tema sihikindlust oma eesmärkide saavutamise nimel ning ausameelset julgust oma seisukohtade väljaütlemisel. Näiteks Elvi keerukad pürgimused oma teaduskraadide kaitsmisel, julge kriitika majandusteaduskonnas õpetatava kohta üleminekul turumajandusele. Kui sai võimalikuks majandusteaduskonna õppejõudude välismaal stažeerimine, siis oli Elvi üks esimesi, kes sai 11-kuulise stipendiumi Ungarisse. Ja nagu hiljem selgus, õppis ta ära ka ungari keele. Eks näita põhimõttekindlust ka asjaolu, et ta loobus emeriitdotsendi staatusest.

Elvile oli väga tähtis kõik, mis seostus tema perega. Eelkõige tema pojad ja nende pered, lapselapsed. Kalliks pidas ta oma kodukohta. Korraldas seal igal aastal talgupäevi, võttes kaasa head ja paremat piknikukorvis. Rõõmustas südamest kui kõik laabus. Elvi oli ääretult heatahtlik, tema hoolt said tunda paljud lähedased (õde, vennapoeg ja tema poeg jt)

Elvil oli palju hobisid ja huvisid, nt reisi-, keele- ja kultuurihuvi. Reisihimulistena said teoks kaks ühist reisi. Esimene Holland-Belgia-Luksemburg 2007. aasta mais ja Baierimaale 2010. Vahepeal üritasime sõita Itaaliasse, aga reisifirma ei saanud gruppi kokku, pakkus asendusreisi, mis ajaliselt mulle ei sobinud. Ja Elvi sõitis oma pojatütre Annaga. Imetusväärne, et ta reisis oma tervise kiuste. Enne Itaalia reisi sai ta aru oma haigusest, Baierimaale sõitsime pärast raske ravi läbimist.

Elvi Ulst lahkus meie hulgast 2017. aasta viimasel päeval. Tema ärasaatmine toimus Tartus Pauluse kirikus. Lõpliku rahu on Elvi Ulst leidnud Kuusalu kalmistul.

Oktoober 2019

Jüri Sepp, pikaagegne kolleeg